

Ötven év előtt még Tabán volt a Tabán. Önálló város a városban, egy külön világ. A tulsó parton lázasan épült a modern főváros, hatalmas bérpaloták emelkedtek, de a Tabán földszintes házainak lakói szinte légmentesen elzárkóztak a külvilágtól és csak a saját birodalmukban, a koncentrált romantikában éltek.

A múlt század végén négy gazdag, nagy család élt a Tabánban *Jankovicsék, Avarék, Malmaricsék és Kopperék*. Az öreg *Koppernak* tizenkét vizimalma ringott lehorgonyozva a Dunán, Lágymányos tájékán, fia jómódu kádármester és vendéglős volt. Unokája *Kopper Gyula* is vendéglős akart lenni, de az ő sorsa már nem ment olyan simán, mint az öregeké. A tulsó parton fejlődő főváros nem hagyta a Tabánt elszigetelten, nyugodtan pihenni. *Kopper* kádármester három házat kisajátították, a kapott pénzből hadikölcsön lett... *Kopper Gyula* negyvennyolc éves és huszonhárom éve az Elektromosművek pénzbeszedője.

Igy, ez egészen egyszerű, hétköznapi, szürke emberi sors. De ezt a szürkeséget bearanyozza valami, vagy ha úgy tetszik: a szürkeség alól arany csillog ki és ez: a *színeszet*.


1900 egyik novemberi napján különös dolog lepte meg a járókelő tabániakat. Az Árok-utca 4 számú ház műemlékszámba menő kapuján nagy papiros fehérlett, amelyre ákom-bákom betűkkel volt felpingálva: *Magyar Színház*. Alább pedig tudatták az igen tisztelt közönséggel, hogy este hét órakor *Kopper* kádármester házának nagyszobájában színelőadás lesz. A jámbor tabániak csóválták a fejüket: „*Mit nem talált ki már megint ez a Kopper-gyerek*”, — de este mégiscsak elmentek az előadásra.

Az előadás külsőségei nem voltak valami pompásak. Színpadról, jelmecsről persze szó sem volt, a színpadi „*Pisztos urat*” is csak arról lehetett megismerni, hogy a papircsákójára fel volt írva „*Pisztos*”. Így irták a *Biztos* szót, mert *Kopperék* svábok voltak, éppugy, mint a közönség. De siker az volt. A harmadik és negyedik előadásra már annyi közönség gyűlt össze, hogy a házban nem akadt elég szék a számára. A tabániak azonban nem riadtak vissza nehézségektől sem és legközelebb már zsámolyokat és létrákat hoztak magukkal. A létra különösen jó szolgálatot tett, mert ha élére állították ráülhetett egy egész család, ha pedig a falhoz támasztották, akkor a fiatalabb nemzedék jutott jobb kilátáshoz. Gyerekek és felnőttek egyformán szóltanul bámultak a „színpadra”. A svábok lesték a magyar szót, a kalendárium-olvasók hallgatták a magyar írók műveit. És ezt a figyelemreméltó kulturumkát a tizenegy éves *Kopper Gyula* és jóbarátja: *Matány Antal*, a Nemzeti Színház későbbi művésze vezette.

Teltek az évek, de a siker nem múlt el. 1900-ban már egy vendéglő nagytermében játszik a megnövekedett társulat. Színinövendékek is szívesen vállalkoznak vendéglátókra, hogy a közönség elé kerülhessenek. Ez az együttes már nagyobb feladatokra vállalkozik, mint egyfelvonásosok eljátszására. Egymásután adják elő a *Taifunt*, a *Liliomot* és rengeteg népszínművet. Nagy öröm volt, amikor sikerült egy nagyon tehetséges színinövendéssel eljátszatni az *Ördög* címszerepét. A tehetséges színinövendéket *Csartos Gyulának* hívták...

A közönség tódul a vendéglő színházába, mert a közelben nem talál mást. Pesten játszanak

1385 — All. Karhinszky-nyomda, Víz-utca 6.

			
Kopper bácsi emlékezései a régi Tabánról, az első budai színházról és egy Csartos nevű tehetséges színinövendékről...			
Budapestre vonatkozó újságcikkek			
Oszdtályozás 492 "1900"			
Forrás:	2		Személy:
(Hely)	2	(Köt. v. füz.)	Helyszám:
	(ldó)		
		(Oldal)	

Szerző: Valer Savolter

ugyan a színházak, de egy tabáni számára Pest majdnem olyan messze van mint Amerika. Nemsokára azután akad egy színház, amelyik learatja a tabániak színházlátogató kedvét. Megnyílik a budai Nyári Színkör, de az igazgató, *Krecsányi Ignác* nem hájlatlan azok iránt, akik a közönséget színházbajjárásra szoktatták. Eljár a tabáni műkedvelőkhöz, tanítgatja őket, sőt ő maga is rendez néhány darabjukat. Ezek közül a legnagyobb siker az *Ocskay brigadéros* volt, amelynek a címszerepét a magyarul alig tudó *Trassnek Ferenc* sváb kárpitosmester játszotta.

A társulat műkedvelői egymás után kapnak kedvet az „igazi” színészethez. *Mátray Ernő*, *Porfi Miksa*, *Császár Gyula* és *Matány Antal* a fővárosban, vagy vidéken mind ismert színészek. *Kopper Gyula*, a társulat megalapítója azonban nem választhatta a színészséget foglalkozásául. A szülei tabániak voltak és igaz tabáni csak iparost nevelhet a fiából. *Kopper Gyula* tehát vendéglősnek ment. Azután az élet kezdte dobálni, de a színészet mindig megmaradt a számára. A műkedvelő társulat beolvadt más egyesületekbe, de *Kopper Gyula* mindig vele maradt. Legkedvesebb szerepei: Rendőrfőnök (Tűzek az éjszakában), Wallarstein (Tatárjárás), Berényi Andor (Harang), Goldstein Számi, Pfefferkorn (Drótostót), Balázs plébános (Terike) voltak... Játszott Csontos Gyulával, Rákosi Szidivel és most kopaszodó fejjel, elhomályosuló szemmel beszél régi emlékeiről.

— Harminc éve vagyok műkedvelő színész — meséli tovább *Kopper Gyula* — de bizony szomorú ez a jubileum. Már elég régen a Budai Iparos és Kereskedő Ifjak Kultur Egyesületében dolgozunk. Egyik iskolában volt a helyiségünk és egy ideig városi szubvenciót is kaptunk. Lassanként megvontak tőlünk mindent. Amikor csak az anyagiakat vonták meg, akkor még tudtunk magunkon segíteni. Beszereztünk egy nagy reklámfüggőnyt és azt a nagy színházak módjára bérbeadtuk. A környék kereskedői és iparosai mind hirdettek és személyenként tizenöt-husz pengőt is bevettünk tőlük. Azonkívül természetbeni adományokkal is támogatták a színházat. Kaptunk tőlük kolbászt, felvágottat, süteményt és ebből teadélutánokat rendeztünk. A teadélután jövedelmét azután a színház céljaira fordítottuk. Ilyen nehéz körülmények között is tudtunk eredményeket elérni: megnyertük a Ripka-serleget, amely az országos műkedvelő verseny egyik első díja volt.

— Most azután ennek is vége. Elvették tőlünk a helyiséget és a műkedvelés egyelőre szünetel. Megigérték nekünk, hogy kapunk egy kulturházat, de azt csak az Isten tudja, hogy mikor...

A szomorú jubiléus feltűnően hasonlít Uray Tivadarra és erre a hasonlóságra büszke is. A lakása nem olyan mint azt az elbeszéltek alapján sejthetnők, semmi koszoru és a rengeteg fényképet is a szekrényben tartják. Az ágy alól a *Fillér* nevű máltai pincs kandikál elő, egy kanári sétál az asztalon. Rászáll az ember kezére és ilyenkor *Fillér* a féltékenységtől felbőszülten visitva ugrik elő az ágy alól.

Kopper Gyula Óbudán lakik. Lehet, hogy azért mert itt olcsóbb a lakbér, de az is lehet, hogy azért mert Óbudán még van valami a békebeli Buda, a Tabán levegőjéből.